

riski, knez Alfred Lichtenstein, zlasti pa česki vodja dr. Rieger in naposled dr. Vošnjak. Lepo razdeljeni so pa res bili; poljski, česki, nemško-konservativni, in slovenski poslanci so izjavili uzroke, zakaj se okoli grofa Hohenwartha zbirajo in vkup držijo, namreč zato, da nemške liberalce v manjšini puščajo, ob enem pa tako do svojih narodnih, verskih, in gospodarstvenih pravic prodirajo. Izvrtstno in prav državniško pobijal je grof Hohenwarth ugovore liberalcev: Snessa, Plererja in Herbsta. Hohenwarth je naposled zmagal z večino 14 glasov. — Veliko dela našim poslanecem dal bo proračun 1880. Ker še niso odstopili vsi liberalni ministri, kazalo bi, ako bi večina le provizorično proračun odobrila proti temu, da se namesto Stremajerja, Horsta in Krteka pozovejo konservativno-narodni poslanci v ministerstvo in do prihodnje seje izdelajo postavne načrte, vsled katerih bo mogoče sedanjo sistemo predrugačiti in državne stroške zmanjšati. Na podlagi centralične sedanje sisteme se ne da boljši proračun predložiti, kakor je g. Krtekov. Par tisoč goldinarjev tu pa tam odškrcniti ne pomaga nič.

Vnanje države. Črnogorci so turške Albance srečno in hrabro zapodili v pobeg in zasedli pokrajino v Gusinjah in Plavi. Turškemu sultanu hočejo Angleži vzeti celo Malo-Azijo in žugajo z brodovjem priti pred Carigrad; sultan se pa brani in misli Ruse pozvati na pomoč. V pruski Nemčiji so zgubili zopet izvrstnega generala, hrabri Podbielski je naglo umrl; tudi Bismark baje boleha. Na Francoskem se prepirajo stranke uže črez red, nekateri se bojijo revolucije. Španija trpi neizmerno zarad grozних nalivov in povodenj, veliko hiš je pokončenih in ljudi usmrtenih pa tudi krščanska ljubezen se kaže sijajno; nek pobožni Munnoz je siromakom daroval 6 milijonov frankov. Proti Turkmenom so Rusi zadnji čas imeli nesrečo, morali so se umakniti nazaj do morja, kder izbarkavajo novo vojsko 20—30.000 mož. V Japonskem razsaja kolera; več kakor 100.000 ljudi je uže pobrala. V Ameriki so Chilenci na morji premagali Peruvijance in tem uničili zadnjo ladijo oklopnico „Huaskar“.

Za poduk in kratek čas.

Središčani in Ormožki grajščaki.

Zgodovinski spominki — posneti iz Središke kronike, katero spisuje M. Sl.

I. Če pri farni cerkvi sv. Duha poleg Središča stopiš prek potoka Črneca, stojiš na varaški zemlji, si tedaj že v Središču. Od tam prideš po veliki cesti v nekterih minutah „pod čaplje“ ter zagledaš na svoji desni široko zeleno trato, po kateri, če nje ne kriva snežna odeja, belih gosek na stotine gaga in gomizlja. Tu zapaziš tudi nizek, s trnovjem obraščen griček, na kterege vrhu je v novejšem času po posebnem prizadevanji slav-

nega Središkega rojaka g. dr. Kočevarja, cesarskega svetovalca v Celju, bila zasajena lipa — tržanom v veden spomin, naj bi ohranili varašu narodno lice ter ne ponemčevali, kar je skoz stoletja bilo slovensko. Ta neznamen griček pozna vsak otrok pod imenom „gradišče“ ter ti vé tudi povedati, da je na njem stal svoje dni gradič, z zidom in nasipom obdan, po katerem je kraj dobil ime Središče. Kdo je ta gradič sezidal, ni znano. V začetku petnajstega stoletja bil je lastina Solnograških nadškofov in nadškof Ivan ga je z drugimi trgi in mesti dne 10. prosinca l. 1433. podelil kakor feud Ptujskemu grofu Miroslavu. Ko je ta dne 6. prosinca l. 1438. brez otrok umrl, je vsled sporočila vseSolnograške fevde, tedaj tudi Središče, podedovala njegova sestra Ana, ki je bila omožena z grofom Ivanom plem. Šaumburg. Njena hčer Barbara, zaročena z enim iz plem. Frankopanove rodovine, je na svoje stare dni živela kot vdova v Središkem gradu. V spominu nekterih tržanov še den denešnji pod imenom „Patalica“ slovi kakor ljubeznjiva in mila gospa, kateri so pridne Središčanke z veseljem donašale piščet in kopunov. Ko se je že precej postarala, je Središčanom v znamenje svojega posebnega nagujenja do njih podelila na Petrovo l. 1488 pravice cesarskih trgov in Središčani so postali neodvisni tržani, gospodje z lastno sodnijo, ki je bila podrejena Ormožki grajščini. L. 1490 je gradič in trg kupil vitez Jakob Cehelj, grajščak v Ormožu in Središče je postalo lastnina Ormožkih grajščakov. Gradič so l. 1532 razdjali divji Turki, iz razvalin pa je s pomočjo pobožnega ljudstva l. 1630 postavil Vid Sveder v trgu kapelo žalostne matere D. Marije.

V prvih časih imeli so Središčani na tenko določeno in zaznamovano varaško mejo, ktere brez posebnega dovoljenja ni smel nihče prekoračiti. Meje so večkrat objahovali in mejnike pregledavali. Tako objahovanje se je vršilo večidel le ob večjih praznikih, navadno ob binkoštih, ter je bilo kolikor mogoče sijajno in slovesno — prava ljudska svečanost in veselica. Vsi tržani obojega spola, tudi otroci že bolj odrasčeni, so se zbrali svetočno oblečeni blizu farne cerkve pri Črnecu. Tamkaj je bil postavljen poseben šotor, v katerem so tržani imeli shranjene bobne, zastave in puške. Ko so si možki vzeli puške in nataknili zastave na dolge za to nalašč pripravljene rajce, začela se je vsa truma v vrsti kraj Črneca proti Dravi pomikati. Najprej so korakali muzikanti, ki so piskali in bobnjali, za njimi so jahali na čilih konjičih župan z vsemi svetovalci in drugi tržani s puškami in raznobarvanimi zastavami, na zadnje so šle žene in dekleta, prepevaje vesele pesmi, otroci pa so se gnjeli na obeh straneh, da bi vjeli kako svetinjo ali denarček, ki so ga pri tej priložnosti za to določeni možji med otroke metali, naj bi njim den objahovanja ostal dalje časa v spominu. Staro in mlado je bilo navadno židane volje, tembolj, ker

so poprej in tudi vmez več veder dobre starine izpraznili. Prva postaja je bila pri brodu na Dravi, druga za Hraščico na Zeleni, kjer je nek Hrvat na golibi točil prav dobrega medjimurčana. Nekteri so že po prvi postaji potegnili domu, drugi so pa šli še na Preseko in od tam zmirom tik meje Središkega trga po zdajnem „Mladolesu in velikih ogradih“ nazaj k farni cerkvi, kjer so puške in zastave odložili. Pri tej priložnosti je prišlo tudi, ker se je ob enem obhajala cerkvena svečanost ali tako zvano proščenje, od blizu in daleč veliko tujih ljudi, posebno je radovednost prignala mnogo Ormoških podložnov, ki pa Središčanom od nekdaž že niso bili posebni prijatelji. Kjer je pa več ljudi, povrh še nekoliko vinjenih, nastane prerad kak nered in tudi prepir. In tako se je godilo tudi tukaj. Središčani, ponosni na svoje pravice, so zabavljali Ormožancem in ti so pa zasmehovali Središčane onkraj Črneca zbranc. Od obeh strani potoka so padale psovke, večkrat je letelo tudi debelo kamenje sem in tje, kar je netilo razdraženost in dalo povod drugim razprtijam in dolgotrajnim pravdam. (Dalje prih.)

Smešničar 45. Na nekej realki na Slovenskem je dal ponemčen Slovenec svojega sedaj uže celó nemškega fanta šolati in mu naložil, naj se uči tudi francoščine in angleščine. Zgodilo se je tako. Črez nekaj let pa obteči fant in oče ga hoče spraviti v neko davkarijo pisarit. Vodja ga vpraša: ali zna mladi človek kaj slovenski? Oče odgovori: „ne, slovenski ne zna nič, toda nekaj francoskih in angleških besed vsakako zna“. No, reče vodja, tedaj pa pošljite svojega sina na Francosko ali Angleško, pri nas ni za nobeno rabo!

Razne stvari.

(*Svilni cesar*) so kat. podpornemu društvu za šolske sestre celjske darovali 250 fl.

(*G. vitez plem. Berks*) je svojo tožbo proti celjskemu opatu vzel nazaj.

(*Premog zasul*) je v Rimskih toplicah delaveca Matija Lukača, da je takoj mrtev obležal zapustivši vdovo in 2 sirotici.

(*Prošnja.*) V noči po vseh svetnikov večer ukradli so lepo, mlado, belo, drugega teleta brejo kravo, ki bi imela ob Lucijinem izteliti; roge ima srednje, črno-rjavkaste; žival je srednje velikosti 80 fl. vredna. Komur se sedaj, ko se živad križem goniti ne sme, pa tudi ne ž njo kupčevati, takšna krava sumljiva zdi, naj to naznaniti blagovoli bližnjim žandarjem ali pa oškodovanemu lastniku, ki rad da 10 fl. nagrade!

Franc Mol, občinski predstojnik v Zbelovem, (pošta Heil. Geist bei Pöltschach.)

(*Is Žavca*) se nam piše o velikem tepežu. Na praznik vseh svetnikov je nek tržan do dobra pretepel 3 svoje mizarje, ki so mu več časa pridno

delali. Ravs in kavs je bil velikansk, visokemu prazniku malo primeren!

(*Profesor Zindler*) je postal višji šolski nadzornik našim gimnazijam in realkam. Slovenski ne zna nič.

(*Celjska čitalnica*) obhaja prihodnjo nedeljo 9. nov. svoj letni občni zbor ob 6. uri zvečer v novem stanovanji pri Valenti. Po zboru je tombola.

(*Kat. podp. društvu v Celji*) je pristopil prečastiti gosp. Anton Žuža, častni korar, nadžupnik itd v Laškem trgu kot ustanovnik s 50 gold. — Č. g. Jan. Böhmeim, vikar v Laškem trgu pa je daroval 5 gld.

(*Vabilo.*) Da bi se postavile primerne osebe za kandidate v prihodnji volitvi iz razreda selskih občin za mariborski okrajni zastop, treba je pogovora. V ta namen vabimo uljudno za volitev pooblaščene p. n. gg. občinske župane in volilne može na shod v soboto dne 8. t. m. dopoldne ob 11. uri v dvorani „zur Stadt Wien“ v Mariboru.

Dr. J. Serneck. Dr. Fr. Radaj.

(*Zvita baba*) ogoljufala je nekega moža za celo kobačo kokoši. Pri slovenske cerkvi v Mariboru ga je čakala, mu kupila par piščet, potem mu odvzela celo kobačo rekoč, da hoče vse kupiti, vendar prej mora še iti k svojemu bratu, ki je pri franciskanih v samostanu, on pa naj gre in si na njeni račun vzeme „frakelj šnopsa“. Mož jej veruje, gre „šnopsa“ pit in čaka več ur na baba zastonj, — ker je s kobačo v samostan zginila, a potem skoz cerkvo pri drugih vratih preminula!

(*Velik tepež*) bil je v Škofji vesi, Pirešicah in sv. Kungoti, ker so fantje ljudi na stezi napadali. Hudo ranjeni so posestniki Fr. Rezar, Miha Toman in kmetica Kuna Grobelnik.

(*Celjski poštni ekspeditor*) Anton Marks je 29. sept. 500 fl. uradnih denarjev vzel, jih zapravil in se 30. okt. sam sodniji prikazal.

(*Parno žago*) napravlja južna železnica na svojih delalnicah pri sv. Jožefu v Mariboru.

(*Mariborska hranilnica*) je mesenca oktobra prejela 129.860 fl. izplačala 190.937 fl.

(*Par volov ukradli*) so nepoznani tatje iz paše posestniku Jakobu Seifriedu v Lobnici mariborskega okraja.

(*Glavo odrezal*) je J. Šalamonu v Prodne vrhu št. lenartskega okraja nek mož v sili, ker se ni mogel napada drugače obraniti. Drugi den je šel k sodniji.

(*Gunzajevi tovarši*) so napali v noči hišo Jakoba Kračarja v Jezirci kozjanskega okraja, moža ustrelili in izropali; žena je komaj k sosedovim všla. Bi uže čas bil, da bi pošastnega Gunzaja enkrat ugrabili.

(*Štepih ubil*) je 18letno Lucijo Jelenovo pri sv. Juriji na Vranskem, ko je vodo zajemala.

(*Plaz*) vsul se je zopet iz strmih višin proti železnici pri Zidanem mostu.